

İŞYERİ GÜVENLİĞİ VE İŞ GÜVENLİĞİNDE ÖNCELİK TARTIŞMASI

Prof. Dr. Adnan GÜLERMAN*

Çalışma hayatının olmazsa olmaz şartının ne olduğu hakkında yapılan tartışmalarda, çoğu zaman çıkar çatışmasına yönelik değerlendirme tarzı ile bir kesim "iş güvencesi"nin daha önemli olduğunu ve öncelikle göz önünde bulundurulması gereğini savunmuşlardır. Öte yandan başka bir kesim de "işyeri güvencesi"nin daha önemli olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Görülen o ki, "ya o ya öteki" şeklindeki kesin sınırlı bir ayırım ve bu ayırma dayalı bir tarafa öncelik verme ile başlayan tartışmalar sonuca ulaşamamıştır. Bu gidişle sonucun alınması da mümkün değildir.

Dikkat edilirse bu sonu gelmeyen tartışmada taraflar, daha çok çıkarlarına dayalı bir kesimde yer alma ve o görüşü savunma eğilimindedirler. Açıkça ifade etmek gerekirse böyle bir savunmada ana fikir "Ben çıkarımı kollarım, karşı taraf ta başının çaresine baksın" biçiminde şekillenmektedir.

Olaya objektif bir açıdan bakarlarsa, bir anlamda "arabulucu" görevini de yerine getirerek çıkar taraflarını "Çıkar ortaklığı" biçiminde düşünüp hareket etmesi halinde, hem tartışmanın son bulacağını, hem de bu sayede artacak olan verimlilik ve karlılıktan tarafların alacağı payın da artacağını savunmaktadırlar.

Bu çözüm yolunun, her zaman ve her ortam için doğru sonuçlar vereceğini söylemek mümkün görünmemektedir. Bir bakıma, ortak çıkardan alınan pay, mevcut işsizlik oranı, rekabet edebilme ölçüleri, kuruluşların hukuki yapıları, sermaye miktarları ve benzeri faktörler, tarafların çözüme ve bir noktada buluşmaya hangi ölçüde hazır olduklarını belirler.

Uzun zamandır kullandığımız "işçinin yaşayabilmesi için işyerinin, işyerinin yaşayabilmesi için de işçinin yaşaması gerekir" deyimini çözümün bulunduğu kanaatini uyandırabilirse de, bu deyim in doğruluk ölçüsünü, tarafların yaşama güçlerinin hangi derecede olduğu ortaya kor.

* Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi.

Kamu-İş; C: 7, S: 2/2003

Başka bir anlatımla, taraflardan birisi sıkıntı, çaresizlik veya zor durumda ise, yani pazarlık gücünden veya dayanma gücünden yoksunsa, o takdirde en azından bu durumunu atlatıncaya kadar müşkülpesent olmayacak, kendisine sunulan şartları ister istemez kabul ederek, boyun eğecektir.

Bize göre iş güvenliğinin ilk şartı insanların bir işte çalışabilmeleri ve bu çalışmalarının karşılığında bir ücret alabilmeleridir.

Bu ilk adımdan sonra

a- İşin devamlılığı,

b- Sahip olunan beceriye uygun bir iş de çalışma,

c- İşin çalışma saatlerini dolduracak boyutta olması,

d- EmegİN tam karşılığı olan bir ücretin ödenmesi,

e- Sendikal haklarını kullanmada herhangi bir engelle karşılaşmaması,

f- Sosyal güvenlik haklarına sahip olması,

gibi hususlar gelecektir.

Bu bir bakıma Maslov'un "ihtiyaçlar hiyerarşisi"ne uygun bir açılım gösterir.

Kuşku yoktur ki, bütün bu şartların gerçekleşebilmesi için, çalışacak bir işyerlerinin mevcudiyeti gerekir. Bu da, çalışma çağına gelmiş kimse-leri istihdam edecek ölçüde yatırımların yapılması, işyerlerinin faaliyete geçmesi anlamını taşır.

Çalışan (işçi) için nasıl

a- İş bulma,

b- İşin devamlılığı,

ilk sırada sayılmışsa, işyerleri için de

a- Yatırım yapılarak işyerinin faaliyetine başlaması,

b- Faaliyetin sürekliliğinin sağlanması,

ön şart olarak görülmelidir.

Bir yatırıma karar verme, öncelikle o yatırımın uzun ömürlü olabilme görüşüne dayanmalıdır.

Böylece "İş güvenliği"nin ön şartı "İşyeri güvenliği" olacaktır.

Başka bir anlatımla, iş olmayınca işin güvenliğinden de söz edilmesi mümkün değildir.